

בכל זה אין חילוק אם חטא קודם שהציבור הביאו כפרתם, או לאחר שכבר הביאו והוא לא ידע. (גם אין תלוי הדבר במחלוקת התנאים אם ב"ד מביאים פר או הציבור).

דף ד

ז. א. מי שנתחייב חטאת והביא כפרתו בין השמשות, ספק יום ונתכפר, ספק לילה ולא נתכפר – האם חייב להביא אשם-תלוי?

ב. באלו סוגי הוראות אין חיוב פר העלם דבר של ציבור? אלו דוגמאות ניתנו בגמרא להוראות שב"ד פטורים עליהם ושחייבים, בנדה, שבת ועבודת כוכבים?

ג. אלו מגבלות ותנאים נוספים נאמרו בדיני בית דין ובהוראתם, לענין חיוב פר העלם דבר של צבור?

א. הביא חטאתו בין השמשות – אינו מביא שוב אשם תלוי, (לפי שביהש"מ ספק שאין אדם עומד עליו, הלכך אין שם צד חיוב מעליא (עפ"י רש"י). ויש מפרשים שאין ידוע מתי הקריבו וקרוב להניח שהכהנים הקריבוהו ביום, או משום חזקת יום (ע"ח ותורא"ש).

ב. אין חיוב פר העלם דבר של ציבור אלא בהוראות שאינן עוקרות כל הגוף / המצוה, אלא מבטלות מקצת ומקיימות מקצת. ורק הוראות בדבר שאין הצדוקין מודים בו (שמואל), אבל דבר שגם הם מודים – ז'יל קרי בי רב' הוא, ואינה קרויה 'הוראה' כלל (ערמב"ם), ופטורים (וכל אחד ואחד מן העושים חייב חטאת יחיד. רמב"ם יד, א"ב).

הלכך, אמרו ב"ד אין איסור נדה בתורה, או שבת או עכו"ם – פטורים, שהרי עוקרים כל הגוף. וכן אמרו אין דין 'שומרת יום כנגד יום' – פטורים, שהרי הוא דבר שהצדוקין מודים בו. או שאמרו העראה בנדה מותרת או ביאה שלא כדרכה – הרי אלו דברים שהצדוקים מודים בהם.

אבל אם הורו שהעראה שלא כדרכה מותרת – חייבים. או שאמרו לא נאסרה העראה בתורה אלא באשה נדה, אבל בזבה מותרת – חייבים, שאין הדבר מפורש בתורה. וכן אם אמרו לא נהיית 'זבה' אלא ביום (ולא כשראתה בלילה (רש"י). ו"מ: אינה אסורה אלא בימים).

אמרו, הוצאה מרשות היחיד לרה"ר אינה אסורה בשבת – פטורים. הוצאה אסורה והכנסה מותרת, וללשון אחרת: הוצאה והכנסה אסורות אבל הושטה וזריקה מותרות – חייבים. נסתפק רב יוסף כשאמרו 'אין חרישה אסורה', האם דומה לעקירת כל הגוף או לביטול מקצת.

אמרו, השתחויה לעכו"ם מותרת – פטורים. השתחויה מותרת בע"ז שאין דרכה בכך, או: השתחויה מותרת כאשר אינה בפישוט ידים ורגלים – חייבים.

ביטול איסור לזמן מסוים, כגון: אין שבת נוהגת בשנת השביעית – הרי זה ביטול מקצת וקיום מקצת, וחייבים.

א. יש צד לומר שהאוקימתות השונות שבגמ' מחולקות בדין זו על זו, וכן יש להבין מדברי הרמב"ם שפסק כ'אבעית אימא' (ע' חו"א יד, יד. וע' שפ"א ריש שבת בהגהה).

ב. משמע מדברי התוס' שב"ד שהתירו בתו מאנוסתו, או אם חמיו ואם חמותו – פטורים משום עקירת כל הגוף. ואין הדבר מוסכם (ע' קרן אורה).

ג. הרמב"ם פסק שב"ד שהתירו מלאכה אחת בשבת [מלבד הוצאה והבערה], הרי זו עקירת מקצת וחייבים פר (ע' טעמו בלח"מ, קר"א וחזו"א). ומאידך השמיט הרמב"ם דינא ד'אין שבת בשביעית' שחייבים (ע' לקוטי הלכות – עין משפט).

ד. יש מי שפרש בדעת הרמב"ם [דלא כרש"י ותוס'] שהגדרת 'עוקר כל הגוף' תלויה בהגדרת 'דבר שהצדוקים מודים בו', שכל דבר המפורש בתורה והצדוקים מודים בו, נחשב כעקירת כל הגוף. ודבר הנלמד מדרשה הרי זה 'ביטול מקצת וקיום מקצת' (עפ"י קרן אורה).
ה. יש צד בתורא"ש לומר שרב יוסף חולק על דינו של שמואל, להצריך דבר שאין הצדוקים מודים בו.

אף לענין פטור היחיד העושה על פי בית דין (לחד מאן דאמר) נראה שפטור כל שאין שם 'הוראה', וכמו שאמרו ביבמות צב. הורו ששקעה חמה ולבסוף זרחה, אין זו הוראה אלא טעות, והיחיד חייב. ונראה לכאורה שה"ה הורו בדבר שהצדוקים מודים בו. ואפשר שה"ה בעוקרים כל הגוף. וע' בירושלמי סוף ה"א.

ג. אין חייבים פר עד שיהיו הדיינים נוכחים כולם, ושיהא שם מופלא שבב"ד (אפילו אינו ממנין הסנהדרין. רש"י, ר"ד), ושיהיו כולם ראויים להוראה, שיהיו מיוחסים, וראויים לבנים. אבל חסר אחד מכל התנאים הללו – פטורים. וכן אם אחד מתברי הב"ד אמר להם טועים אתם (בשעה שעמדו למנין ופסקו ההוראה. חזו"א). – פטורים.
אין מביאים פר אלא כשההוראה היתה בשגגה וגם חטא הציבור היה בשגגה. אבל שוגגים ועשו מזידים – פטורים. מזידים ועשו שוגגים – מביאים החוטאים כשבה ושעירה.

דף ה

ח. כמה פרים מביאים בהוריות דלהלן, ומי מביא?

- א. הורו ב"ד הגדול ועשו רוב הקהל על פיהם.
- ב. הורו ב"ד הגדול ועשו שבעה שבטים או רובם.
- ג. הורו ב"ד הגדול ועשו ששה שבטים והם רובו של קהל, או שבעה ואינם רובו של קהל.
- ד. הורו ב"ד הגדול ועשו שבט אחד (או רובו) או מיעוט שבטים.
- ה. הורה ב"ד של שבט אחד, ועשה אותו השבט.

א. הורו ב"ד הגדול ועשו רוב הקהל [מי"ב שבטים] על פיהם; לדברי רבי מאיר, בית דין מביא פר אחד [ובעכו"ם: פר ושעיר. וכן בכל מקום, דין עכו"ם בפר ושעיר מקביל לשאר עבירות בפר]. רבי יהודה אומר: י"ב שבטים מביאים י"ב פרים, ואין ב"ד מביא. רבי שמעון אומר: י"ג פרים; פר לכל שבט ושבת, ועוד פר אחד מביא ב"ד הגדול.
הלכה כר' יהודה (רמב"ם שגגות יב-ג. ואעפ"י שמלשון סתם משנה (להלן ז. כפרש"י) נראה כרבי מאיר).

ב. עשו שבעה שבטים עפ"י הוראת ב"ד הגדול, רוב של כל שבט והם רובו של קהל; לדברי רבי מאיר, ב"ד מביא פר אחד. לרבי יהודה, כל שבט מביא פר. ואף שאר השבטים שלא חטאו, נגררים אחר החוטאים ומביא כל שבט פר. רבי שמעון אומר: מביאים שמונה פרים; שבעה ע"י כל שבט ושבת שחטא, ועוד אחד ע"י ב"ד הגדול.

א. אפשר שהוא הדין אם חטאו בנוסף לשבעה שבטים, עוד מיעוט משבט שמיני, לרבי שמעון משתתפים המיעוט עם אחד מהשבטים (עפ"י חזו"א).

ב. מלשון התוס' במנחות (מה. ד"ה כשבעה) נראה שחטאו שבעה שבטים עפ"י ב"ד, ועשו מיעוט מכל שבט משבעת